

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
Nemzetközi Gazdaságfejlesztés
és Külpolitikai Monitor**

Időszak:

2014. január

Dátum:

2014. február 5.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÜLNEPOLITIKAI TANULMÁNYOK ÉS KUTATÁSOK KÖZVETLEN ÉRTÉKELÉSE

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	1
NEMZETKÖZI GAZDASÁGFEJLESZTÉS.....	3
A logisztika fejlődése a külkereskedelem jegyében	3
Makrogazdasági teljesítmény	3
Versenyképesség	6
BEFEKTETŐI HANGULATBAROMÉTER	9
I. Gazdaságpolitikai döntések megítélése.....	9
II. Üzleti környezet változásai	11
Egyéb a vállalat szempontjából fontos megjegyzés, üzenet	12
KÜLPOLITIKA MONITOR.....	15
Az atomenergia kérdése a Visegrádi országokban	15
Visegrádi országok.....	17

Vezetői összefoglaló

Eseti tanulmányunkban a második Orbán-kormány által meghatározott cél, a logisztika fejlesztésének eredményeit vizsgáljuk makrogazdasági és versenyképességi mutatókkal. A Kormány meglátása szerint Magyarország külkereskedelmi fejlődésének bázisa lehet a logisztika fejlődése. Ebben kiemelt szerepet szánunk többek között az intermodális csomópontoknak és a hálózati infrastruktúra fejlesztésének. A második Orbán-kormány alatt jelentős út- és vasútfelújítás vette kezdetét a hálózat javításának érdekében. Magyarországon jelenleg már 15 intermodális (szállítási módokat kombináló) logisztikai szolgáltató központ található, mely így az egész országot lefedi. Az egyik legfontosabb beruházás a debreceni repülőtér fejlesztése, ahol létrejött hazánk első trimodális (közúti, vasúti, légi) csomópontja. Az infrastrukturális fejlesztések azonban rövidtávon még nem éreztették hatásukat. A logisztikai szolgáltatások teljesítménye ugyanis rendkívül kitett a konjunkturális ingadozásoknak, így 2010 és 2013 között nem tudott tartós fellendülést mutatni. A Kormány 2013. szeptember 18-i ülésén elfogadta az országos Középtávú Logisztikai Stratégiát. A szektornak először van ezáltal átfogó stratégiája, mivel a jelenlegi Kormány ennek jelentőségét felismerte. Az ország infrastrukturális versenyképessége még nem mutatott érdemi javulást 2010 és 2013 között a WEF mutatói alapján. Ezzel szemben a Világbank logisztikai rangsorában 2010 és 2012 között 12 helyet javítva a 40. helyre léptünk előre, megelőzve ezzel Csehországot és Szlovákiát is.

Összefoglalóan elmondható, hogy az elmúlt hónapokhoz képest jelentős változást nem érzékelünk a hangulatbarométer fontosabb paramétereit illetően. A megkérdezett vállalkozások a gazdaság helyzetét valamelyest jobbnak ítélik meg, és az elkövetkező három hónapra vonatkozó várakozásaik pozitívak (+5,53), ugyanakkor az előző havi várakozásokhoz képest jelentősen visszaestek (+21,43). A válaszadók a fontosabb gazdaságpolitikai döntéseket alapvetően pozitívan ítélik meg: NHP második szakaszának hatályba lépése (+21,15), megállapodás a paksi atomerőmű bővítéséről (kapacitás fenntartásáról) (+7,69), döntés a harmadik rezsicsökkentésről (+3,85).

A média tematizációs hatása érzékelhetően megmutatkozik a hangulatbarométer egyedi válaszaiban. Az egyik válaszadó az áfával kapcsolatos visszaélések felderítésére és megszüntetésére hívja fel a figyelmet, amely ágazatukban jelentősen rontja a becsületesen működő cégek versenyképességét, míg egy másik arra tesz javaslatot, hogy a be nem hajtható számlák után legyen lehetőség a már befizetett áfa visszaigénylésére – erre egyébként a pénzforgalmi szemléletű kiva lehetőséget biztosít, de más paramétereit miatt nem szívesen választják ezt az adóformát a vállalkozók. A Magyarországon profitot termelő négy nagybank egyike arról számol be, hogy a bankok terheinek további növelése anyacégük Magyarországról való kivonulását eredményezheti. Egyik válaszadónk a mérnöki

tevékenységet folytató cégek nevében választ vár a mérnöki munka „államosításával” kapcsolatos aggodalmak elosztatására a szabályozás részleteivel kapcsolatban.

Az atomenergia kérdése egyre inkább napirenden van a régió országaiban. A V4-es országokban aktivitás figyelhető meg atomerőmű-építés kapcsán. Lengyelországban ugyan még nincsenek konkrét tervek, de legalább két atomerőművet tervez a kormány, Szlovákiában már most konkrét tervek vannak a Mohi- és a Bohunice környéki atomerőművek bővítéséről, és Mohiban már folynak is az építkezések. A régióban egyre jobban kezdik felismerni az energiadiverzifikáció szükségességét. Ennek oka nemcsak a geopolitikai célokban, hanem abban is megragadható, hogy a környezetvédelmi szempontok figyelembe vétele egyre fontosabb tényező az energiaellátással összefüggésben. A legtöbb tagállam próbál igazodni az Európai Unió azon célkitűzéséhez, hogy 2020-ra 20 százalékkal csökkenteni kell az üvegházhatású gázok kibocsátását. A régió döntéshozóinak általános vélekedése szerint a nukleáris energia lehet az elsődleges segítség az energiafüggés csökkentésében, és minden hátránya ellenére az egyik legbiztonságosabb opciónak tekinthető. Az atomenergia térségbeli közkedveltségének legfőbb oka azonban az olcsó termelhetőség mellett a kezelhető kockázat. A 2011-es fukusimai baleset óta az Európai Unióban a biztonsági kérdések miatt az atomenergia minden szempontból érzékeny terület.

Az atomenergia és az erőművek kapcsán fontos még megemlíteni az energiafüggetlenség és az orosz befolyás egymástól nehezen elkülöníthető kérdését. Oroszország jelen pillanatban mind a szénhidrogén alapú energiahordozó-import, mind az atomerőmű-építés tekintetében a térség egyik megkerülhetetlen szereplője. Emellett a második világháború lezárását követő szovjet megszállás mély nyomot hagyott a régió társadalmaiban, tehát sokan negatívan állnak a növekvő orosz befolyáshoz. Emiatt különösen speciális az energiatermelés diverzifikációjának a kérdése a régióban, hiszen nemcsak a környezetvédelmi kérdések játszanak szerepet a társadalom reakcióiban.

Nemzetközi Gazdaságfejlesztés

A logisztika fejlődése a külkereskedelem jegyében

Eseti tanulmányunk továbbra is a második Orbán-kormány által elért külgazdasággal kapcsolatos eredmények értékelésével foglalkozik. Ebben a hónapban a logisztikát helyezzük górcső alá, mivel a Kormányprogram egyik kiemelt célja volt *az ország gazdasági kapcsolatainak megújítása és szélesítése*. Ennek keretében a Kormány hangsúlyozta, hogy Magyarország logisztikai fejlődése lehet az egyik bázisa a külkereskedelem felvirágoztatásának. Ebben kiemelt szerepet szánunk többek között az intermodális csomópontoknak és a hálózati infrastruktúra fejlesztésének.¹ A kormányzat meglátása szerint Magyarországon létrehozható egy európai közlekedési csomópont a vasúti, közúti, vízi és légi közlekedési csatornák segítségével. Célként tűzték ki továbbá a logisztikai terek és tranzitfolyosók fejlesztését, a szűk közlekedési keresztmetszetek feloldását. Tanulmányunkban a második Orbán-kormány ezen elképzelésének megvalósulását tekintjük át a logisztikához köthető makrogazdasági és versenyképességi mutatók elemzésével.

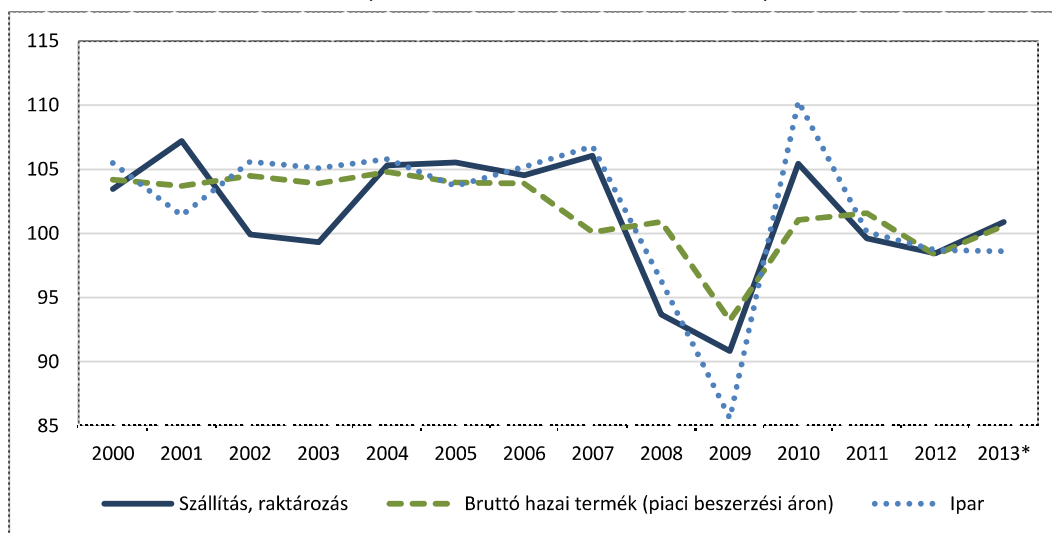
Makrogazdasági teljesítmény

A KSH bár nem használja a logisztika fogalmát, annak minden lényegi eleme megtalálható a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban. A továbbiakban ezért a logisztika és logisztikai szolgáltatások kifejezést szinonimaként használjuk a szállítás, raktározás ágára.

A logisztikai szolgáltatások teljesítménye 2000 és 2007 között összességében bővült, míg a globális válság hatására recesszióba süllyedt az ágazat. A második Orbán-kormány ideje alatt, tehát 2010 és 2013 között az ágazat vegyes teljesítményt nyújtott. A globális konjunktúra ingadozásainak rendkívül kitett ágazat a 2010-es, ipari export hajtotta hazai kilábalás során magára talált, de a nemzetközi és hazai növekedés lassulásával párhuzamosan ismét visszaesett. 2013. január és szeptember között azonban már közel 1 százalékos növekedést mutatott a logisztika. Ez egybe esik a hazai gazdasági fellendülés és a nemzetközi kilábalás folyamatával, ami jól jelzi, hogy a logisztikai ágazat erősen prociklikus: az általános gazdasági fellendülés idején jól teljesít, míg recesszióban visszaesik a kibocsátás.

¹ A Nemzeti Együttműködés Programja, Irományszám H/47, 2010. május 22., 39–40. oldal

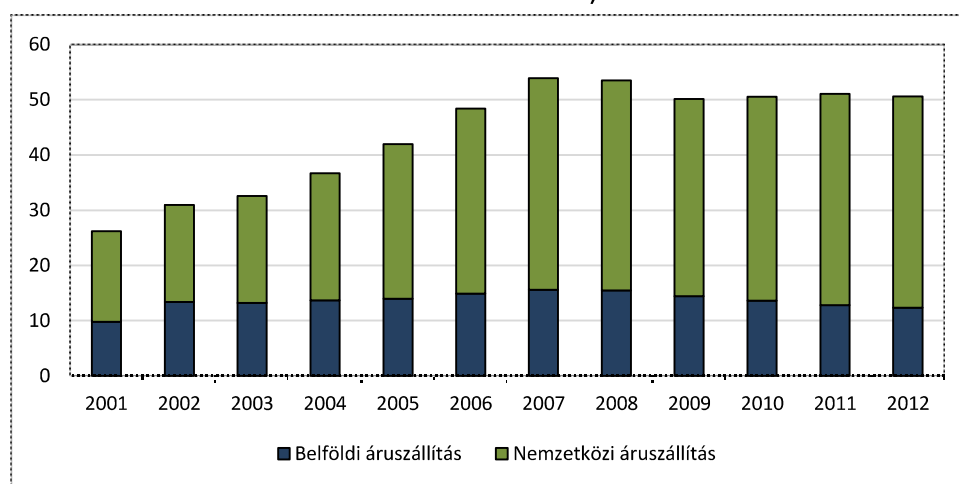
1. ÁBRA: A SZÁLLÍTÁS ÉS RAKTÁROZÁS, AZ IPAR ÉS A BRUTTÓ HAZAI TERMÉK NÖVEKEDÉSE
(AZ ELŐZŐ ÉV = 100 SZÁZALÉK)

Forrás: KSH

Az áruszállítás belföldi teljesítménye 2007 óta folyamatosan szűkül, azaz a belső piac nem képes jelentős növekedést generálni. 2013 I–III. negyedévében az előző év azonos időszakához képest közel 5 százalékkal zsugorodott a belföldi árutonna-kilométer.² Ezzel szemben 2010 óta a nemzetközi áruszállítás bővülni tudott, amely folyamat 2013-ban is folytatódni látszik: az előző év bázisán 1,2 százalékos növekedést regisztráltak. Az elmúlt két év során és 2013-ban is az ág növekedési korlátját elsősorban a hazai konjunktúra jelenti. A második Orbán-kormány ideje alatt összességében tehát az ipari teljesítmény és a gazdaság egészének visszafogott alakulása korlátot állított az ágazat növekedése elé.

2. ÁBRA: A BELFÖLDI ÉS NEMZETKÖZI ÁRUSZÁLLÍTÁS ALAKULÁSA (MILLIÁRD ÁRUTONNA-KILOMÉTER)

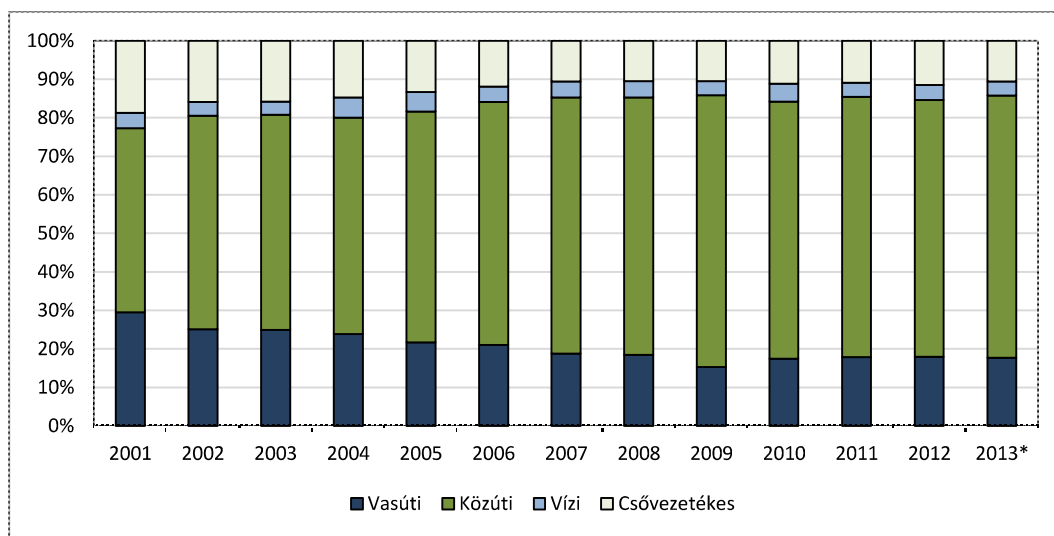

Forrás: KSH

² Az árutonna-kilométer azt mutatja meg, hogy adott szállítási móddal 1 tonna árut mennyi kilométer távolságra szállítottak.

Szállítási módozatok szerint a legfontosabb változás az elmúlt évtizedben a közúti szállítás térhódítása volt, amely egyértelműen a vasút kárára történt, míg hazánkban a légi és vízi szállítás az ezredforduló után jelentéktelennek mondható. Az EU által is hangsúlyozott környezetvédelmi szempontokból a vasúti és vízi szállítási módok tekinthetők a leginkább kedvezőnek. Ezért is fontos, hogy a Kormány felismerte azt a célt, hogy a szállítási eszközök közötti intermodalitás fejlesztésével elő lehetne mozdítani ezek ismételt térnyerését. Ugyanakkor az adatok azt jelzik, hogy ezen a téren nem történt előrelépés az elmúlt évek során: 2010 és 2013 között érdemben nem változtak az arányok. Az áruszállítás túlnyomó többsége továbbra is közúton történik, terhelve ezzel a környezetet és károsítva az utak minőségét. A szállítók számára azonban továbbra is ez a leginkább költséghatékony és rugalmas módozat a termékek célba juttatására.

3. ÁBRA: ÁRUSZÁLLÍTÁSI TELJESÍTMÉNYEK MODALITÁSOK SZERINTI MEGOSZTLÁSA

Forrás: KSH

A kormányzat által bevezetett e-útdíj, amely a közúti fuvarozást drágítja, ugyanakkor változtathat a helyzeten, melynek hatása csak a következő években lesz tetten érhető. Az útdíj bevezetésének hatására egyes viszonylatokban kedvezőbb áruszállítási lehetőség nyílik az intermodális szállításra, például vasút és közút kombinációjával. A közúti fuvarozási költségek emelkedése lefaragja a közúti áruszállítás árversenyképességét, azonban annak rugalmasságával továbbra sem tud versenyezni. Az intézkedés tehát nélkülözhetetlen ösztönző a logisztika fejlesztéséhez, ugyanakkor egyéb szabályozás hiányában ez is kevés a drasztikus változáshoz. Szükség lenne további olyan infrastrukturális beruházások támogatására, melyek segítenek a vasúti, közúti és kikötői hálózat minőségének javításában, a szállítási módok kombinálásában.

A második Orbán-kormány a fentiek fényében kiemelt figyelmet szentelt a vasúti rekonstrukciónak, számos vonalat újítottak és újítanak fel. Ez mind a személy-, mind az áruszállítást felgyorsíthatja, amely ez által hozzájárulhat a logisztikai szolgáltatások

fejlődéséhez, azonban ennek hatásai a statisztikákban egyelőre nem mutatkoznak meg. Az uniós forrásokból megvalósuló állami és önkormányzati út- és vasútfelújítási munkálatok nem csak a logisztikai szolgáltatások minőségét javítják, de önmagukban is a gazdaság növekedésének motorjául szolgálnak. Az egyik legnagyobb hosszútávú beruházás az úgynevezett VO vasúti körgyűrű, mely egy Budapestet délről elkerülő vasútvonal.

Magyarországon az MLSZKSZ³ adatai alapján 2013-ban már 15 intermodális logisztikai központ található, melyek működési területe lefedi a teljes országot. Ugyanakkor a 15 helyszínből csupán 5 központ bonyolít érdemi forgalmat, annak ellenére, hogy az eszközellátottság megfelelő. A második Orbán-kormány alatt számos logisztikai központ épült, illetve újult meg. Az egyik legfontosabb ezek közül a Magyarországon egyedülálló trimodális (vasúti, közúti és légi) logisztikai központ a debreceni repülőtérén. A ferihegyi repülőtér kihasználatlan területein is számos új logisztikai központ épült, mely elsősorban egy-egy céget szolgál ki, de hasonló a helyzet az Audi új győri gyárához kapcsolódó logisztikai központtal is.

Egészen napjainkig nem volt egy, a kormányzat által is elfogadott, a logisztikát gazdasági súlyának megfelelően kezelő, összetett stratégia. A második Orbán-kormány egyik legnagyobb eredménye a területen, hogy 2013. szeptember 18-án elfogadta az országos Középtávú Logisztikai Stratégiát. Ennek kiemelt célja a terület foglalkoztatási helyzetének javítása, a logisztikai szolgáltatók jövedelmezőségének emelése, a beruházások felfuttatása.⁴

2010 óta tehát jelentős logisztikai fejlődésen ment keresztül Magyarország, azonban a kedvezőtlen konjunkturális környezet miatt a makrogazdasági mutatókban ez még nem érződött.

Versenyképesség

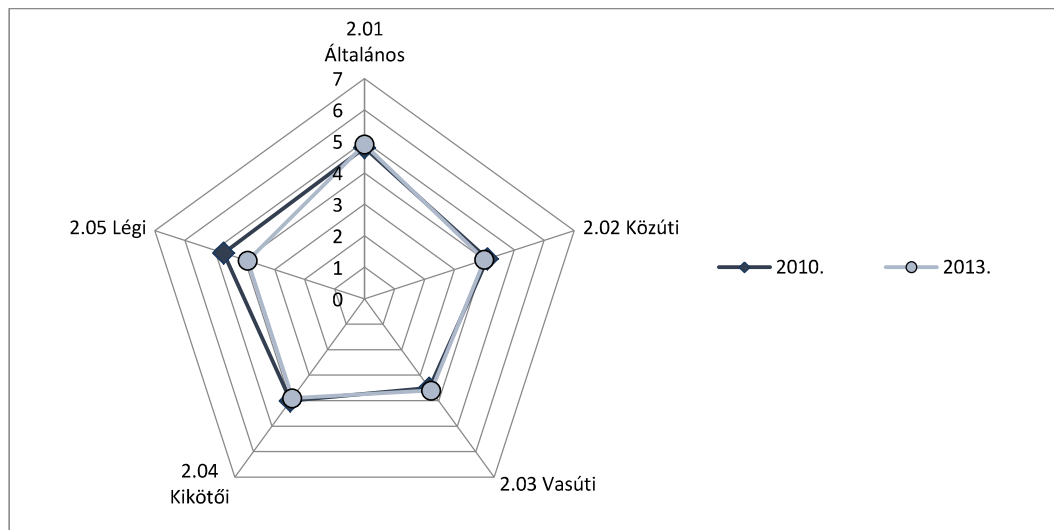
Hazánk természetes előnyökkel rendelkezik a logisztika terén, tekintve a jó földrajz elhelyezkedését. Ennek kihasználásához azonban szükség van nem csak a megfelelő mennyiségű, de a megfelelő minőségű infrastruktúra kialakításához is. Általánosságban elmondható, hogy sem a vasút, sem a közút esetében a legtöbb esetben nem felel meg a minőség a forgalmi igényeknek. Bár az infrastrukturális felújítások folyamatosak a második Orbán-kormány alatt, továbbra is minőségi elmaradásunk mutatkozik. A World Economic Forum (WEF) minden évben kiadja versenyképességi jelentését, mely tartalmaz az infrastruktúra minőségével kapcsolatos felmérést is. A WEF [2010] és WEF [2013]

³ Magyarországi Logisztikai Szolgáltató Központok Szövetsége

⁴Forrás: <http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/belgazdasagert-felelos-allamtitkarsag/hirek/a-kormany-elfogadta-a-kozeptavu-logisztikai-strategiat> (Letöltve: 2014. február 3.)

felméréseit összehasonlítva képet kaphatunk a logisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra versenyképességének változásáról.⁵

4. ÁBRA: MAGYARORSZÁG INFRASTRUKTURÁLIS VERSENYKÉPESSÉGÉNEK ALAKULÁSA (ELÉRT PONTSZÁM A MAXIMÁLIS 7-BŐL)

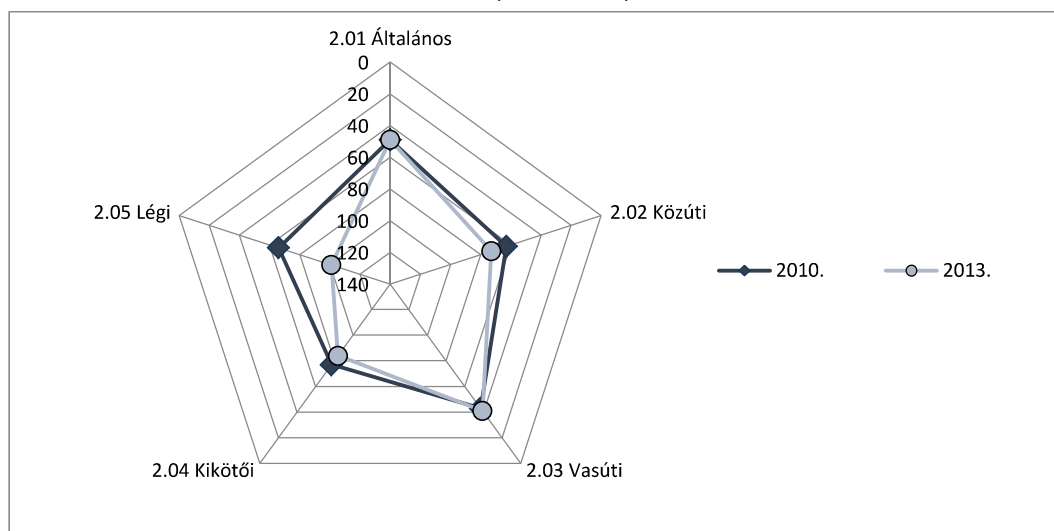
Forrás: WEF [2010] 388–392. o.; WEF [2013] 432–436. o.

Összességében – a Kormány erőfeszítései ellenére – érdemben nem változott hazánk versenyképessége. A legszembetűnőbb változás a légi infrastruktúra minőségének romlása, amely vélhetően párhuzamba állítható a Malév csődjével, míg a vasúti viszonylatban és az általános infrastruktúra tekintetében enyhe javulás mutatkozik.

⁵ WEF [2010]: The Global Competitiveness Report 2010–2011. World Economic Forum, Geneva, Switzerland 2010

WEF [2013]: The Global Competitiveness Report 2013–2014. World Economic Forum, Geneva, Switzerland 2013

5. ÁBRA: MAGYARORSZÁG INFRASTRUKTURÁLIS VERSENYKÉPESSÉGÉNEK ALAKULÁSA (HELYEZÉS)⁶

Forrás: WEF [2010] 388–392. o.; WEF [2013] 432–436. o.

Ami a rangsorban elért helyezéseinket illet, a légi szállítás területén bekövetkezett jelentős negatív változás hatására 2013-ban a 144 országot számláló rangsor 101. helyére csúsztunk. Más területen is enyhe romlás vagy változatlanság jellemző a helyezést illetően. Mindez rámutat arra, hogy további erőfeszítések szükségesek ahhoz, hogy Magyarország kiaknázhassa a benne rejlő logisztikai potenciált. A fejlődés kétségtelen, azonban rövidtávon még nem érezte hatását.

A WEF eredményeinek azonban ellentmond a Világbank kifejezetten logisztikával kapcsolatos rangsora (LPI, Logistics Performance Index).⁷ Eszerint 2010 és 2012 között a vizsgált 143 országból – 12 helyet javítva – a 40. helyre léptünk előre. Ezzel már csak Lengyelország maradt előttünk a visegrádi régióból. Az összesen hat mutatóból álló mutatórendszerben szinte minden pontban előreléptünk a három év során. Ez alól kivétel a *vámok* (vámkezelés és határellenőrzés hatékonysága) és a *pontosság* (a pontos teljesítés gyakorisága) területe, ahol enyhén rontottunk. Ezzel szemben az *infrastruktúra* (kereskedelmi és közlekedési infrastruktúra minősége), a *nemzetközi szállítmányozás* (versenyképes áru szállítmányok megszervezése), a *szolgáltatások minősége* (a logisztikai szolgáltatások minőségszabályozása és a mögöttes szakértelem), valamint az *árukövetés* (a szállítmányok nyomon követésének képessége) területén javultunk, utóbbi esetében a legnagyobb mértékben. A kifejezetten a logisztikára épült indikátorrendszer tehát már pozitív változásról ad tanúbizonyságot. Mindezekről részletesen a következő havi eseti tanulmány értekezik.

⁶ 2010-ben 139 ország, míg 2013-ban 144 ország szerepelt a vizsgálatban.

⁷ Forrás:

<http://lpi.worldbank.org/international/scorecard/radar/254/C/HUN/2012/C/HUN/2010/C/HUN/2007#chartarea>
(Letöltve: 2014. február 3.)

Befektetői hangulatbarométer

I. Gazdaságpolitikai döntések megítélése

Történt-e az elmúlt hónapban olyan gazdaságpolitikai változás, amely Ön szerint érintette vállalkozásának üzleti kilátásait?

A válaszadó 54 cég közül 26 (48%) érezte úgy, hogy történt a vállalkozás üzleti kilátásait is befolyásoló gazdaságpolitikai döntés januárban, míg 28 cég (52%) szerint nem történt ilyesfajta gazdaságpolitikai változás.

A kérdőívben az elmúlt hónap gazdaságpolitikai döntései közül a következő három fontosabb döntést emeltük ki: a Növekedési Hitelprogram (NHP) második szakaszának hatályba lépése (2014. január 1.); megállapodás a paksi atomerőmű bővítéséről; döntés a harmadik rezsicsökkentésről. A válaszadók 1-től 5-ig terjedő skálán választhatták ki, hogy a változás javított vagy rontott üzleti kilátásain, esetleg semleges hatást fejtett ki azokra (1=nagyon rontott, 2=rontott, 3=semleges, 4=javított; 5=nagyon javított).

1. TÁBLÁZAT: A NÖVEKEDÉSI HITELPROGRAM (NHP) MÁSODIK SZAKASZÁNAK HATÁLYBA LÉPÉSE

Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
1= nagyon rontott	0	0%
2= rontott	1	4%
3= semleges	11	44%
4= javított	10	40%
5= nagyon javított	1	4%
Nem jelölte, milyen mértékben befolyásolta	2	8%
Nem válaszolt	1	4%
Összesen:	26	100%
Befektetői hangulatindex: ⁸		+21,15

Forrás: Századvég

2. TÁBLÁZAT: MEGÁLLAPODÁS A PAKSI ATOMERŐMŰ BŐVÍTÉSÉRŐL

Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
1= nagyon rontott	2	8%
2= rontott	0	0%
3= semleges	14	56%
4= javított	6	24%
5= nagyon javított	1	4%

⁸ Súlyozás: 1= -100; 2=50; 3=0; 4= 50; 5= 100; egyéb= 0

Nem jelölte, milyen mértékben befolyásolta	1	4%
Nem válaszolt	2	8%
Összesen:	26	100%
Befektetői hangulatindex:		+7,69

Forrás: Századvég

3. TÁBLÁZAT: DÖNTÉS A HARMADIK REZSICSÖKKENTÉSÉRŐL

Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
1= nagyon rontott	0	0%
2= rontott	2	8%
3= semleges	17	65%
4= javított	4	15%
5= nagyon javított	0	0%
Nem jelölte, milyen mértékben befolyásolta	2	8%
Nem válaszolt	1	4%
Összesen:	26	100%
Befektetői hangulatindex:		+3,85

Forrás: Századvég

Arra a kérdésre, hogy milyen egyéb más gazdaságpolitikai döntés befolyásolta a vállalkozás üzleti kilátásait, három válasz érkezett. Az első válasz az ország négy profitot termelő bankja egyikétől érkezett, és az ingyenes készpénzfelvétel negatív hatását emeli ki. A második válaszadó szerint a minimálbéremelés rontotta a vállalkozásának üzleti kilátásait, míg a harmadik válaszadó a mérnöki munka „államosításával” kapcsolatos hírek miatti aggodalmát fejezte ki.

4. TÁBLÁZAT: „MILYENNEK ÍTÉLI MEG A MAGYAR GAZDASÁG JELENLEGI HELYZETÉT? MILYENNEK LÁTJA A MAGYAR GAZDASÁG HELYZETÉT A KÖVETKEZŐ 3 HÓNAPBAN?”

A magyar gazdaság jelenlegi helyzete			A magyar gazdaság helyzete a következő három hónapban		
Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás	Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
Jó	2	4%	Javul	12	22%
Közepes	31	57%	Stagnál	33	61%
Rossz	20	37%	Romlik	9	17%
Nem válaszolt	1	2%			
Összesen:	54	100%	Összesen:	54	100%
Befektetői hangulatindex:⁹		-33,33	Befektetői hangulatindex:		+5,56

Forrás: Századvég

⁹ Súlyozás: Jó/Javul= 100; Közepes/Stagnál= 0; Rossz/Romlik= -100

A megkérdezett vállalatok rossznak ítélik a magyar gazdaság jelenlegi helyzetét (–33,33), bár az előző havi adatokkal (–35,71) összehasonlítva némi javulás tapasztalható. A vállalkozások továbbra is úgy vélik, hogy a gazdaság helyzete javulni fog a következő három hónapban (+5,56), ugyanakkor az előző havi várakozások sokkal pozitívabbak voltak (+21,43).

„Változott-e anyacége megítélése az elmúlt hónapban Magyarországgal, a Magyar Kormánnyal kapcsolatban?”

A kérdőívet kitöltő 54 vállalkozásnál a legtöbb, összesen 37 (69%) esetben nem változott az anyacég megítélése Magyarországgal kapcsolatban. Három vállalkozás számolt be arról, hogy javult anyacégük megítélése, ami – szerintük – elsősorban a gazdasági növekedés beindulásának, az alapkamat csökkentésnek és a kormányzat által ígért eredmények megvalósulásának köszönhető. Negatív irányba hét vállalkozás anyacégének a megítélése változott, ami öt cég indoklása alapján az alábbi okokra vezethető vissza: előkészítetlen, kiszámíthatatlan gazdaságpolitikai döntések; a bankok terheinek további növelése; kis- és közepes vállalkozásokat nem támogató kormánypolitika; a paksi atomerőmű bővítése; újabb rezsicsökkentés bejelentése. A válaszadó cégek közül 7 vállalkozás nem rendelkezik anyacéggel, így összességében erre a kérdésre –7,41-es befektetői hangulatindex adódik.

5. TÁBLÁZAT: „MI AZ ÖN SZAKMÁJÁBAN DOLGOZÓ PÁLYATÁRSÁK ÁLTALÁNOS VÉLEMÉNYE A GAZDASÁG HELYZETÉRŐL ÉS A HELYZET JAVÍTÁSÁT CÉLZÓ GAZDASÁGPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEKRŐL?”

Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
Jó	6	11%
Közepes	26	48%
Rossz	21	39%
Nem válaszolt	1	2%
Összesen:	54	100%
Befektetői hangulatindex:		–27,78

Forrás: Századvég

Amikor arra kérdeztünk rá, hogy a válaszadókéhoz hasonló cégek és végzettségűek hogyan ítélik meg a gazdaság helyzetét és az azt javítani szándékozó gazdaságpolitikai intézkedéseket, kedvezőtlen válaszokat kaptunk (–27,78); az előző havi értékkel (–51,43) összehasonlítva azonban lényeges javulás tapasztalható.

II. Üzleti környezet változásai

6. TÁBLÁZAT: „MILYENNEK LÁTJA VÁLLALKOZÁSA HELYZETÉT AZ ELKÖVETKEZŐ 3 HÓNAPBAN?”

Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
Javul	10	19%
Stagnál	31	57%

Romlik	12	22%
Nem válaszolt	1	2%
Összesen:	54	100%
Befektetői hangulatindex:		-3,70

Forrás: Századvég

A vállalkozások jövőbeni helyzetét firtató kérdésünkre a befektetői hangulat index -3,70-es értéket vett fel, ami alacsonyabb a decemberi -1,43-as értéknél.

7. TÁBLÁZAT: „MEGRENDELÉSEINEK ÁLLOMÁNYA HOGYAN ALAKULT AZ ELMÚLT HÓNAPBAN A SZOKÁSOSHOZ KÉPEST? VÁRHTÓAN HOGYAN ALAKUL A CÉGNÉL FOGLALKOZTATOTTAK LÉTSÁMA A KÖVETKEZŐ 3 HÓNAPBAN? TERVEZ-E KAPACITÁS-VÁLTOZTATÁST AZ ELKÖVETKEZENDŐ 3 HÓNAPBAN? (TERVEZ-E BERUHÁZÁST VAGY LEÉPÍTÉST?)”

Megrendelések alakulása az elmúlt hónapban			Foglalkoztatottak számának várható alakulása a következő 3 hónapban			Várható kapacitás-változtatás a következő 3 hónapban		
Válasz-lehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás	Válasz-lehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás	Válasz-lehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
Növekedett	14	26%	Növekszik	10	19%	Bővítés	10	19%
Stagnált	24	44%	Nem változik	31	57%	Nem várható	37	69%
Csökken	16	30%	Csökken	13	24%	Szűkítés	7	13%
Összesen:	54	100%	Összesen:	54	100%	Összesen:	54	100%
Befektetői hangulatindex:		-3,70	Befektetői hangulatindex:		-5,56	Befektetői hangulatindex:		+5,56

Forrás: Századvég

A vállalkozások rendelésállományainak alakulását vizsgálva a januári adatok (-3,70) pozitívabb képet mutatnak az előző havi adatokhoz képest (-5,71), bár a hangulatindex értéke még mindig a negatív tartományban van. Hasonló megállapításokat tehetünk a foglalkoztatottak számának várható alakulását tekintve is, igaz ebben az esetben az e havi adatok (-5,56) nagyobb mértékben javultak a decemberi értékekhez képest (-11,43). Lényegesen kevesebb azonban a kapacitásbővítésben gondolkodó vállalkozások aránya (+5,56), mint az előző hónapban (+10,00).

Egyéb a vállalat szempontjából fontos megjegyzés, üzenet

A kérdőívhez szöveges megjegyzést összesen 10 vállalat fogalmazott meg. A válaszok összefoglalásánál a konkrétabb javaslatoktól haladunk az általános megállapítások felé.

1. A válaszadó cég az áfa csalás megelőzésének szükségességére hívja fel a figyelmet, az ugyanis a tisztességesen adózó cégeket tönkreteszi. Szektorukban (betonacél feldolgozás) az adóelkerülő cégek képesek az alapanyagár alatti áron értékesíteni, és

- ez által a versenytársakat tönkretenni, még akkor is, ha üzleti tevékenységük hatékonysága egyébként nem éri el a versenytársét.
2. Egy másik cég szintén az áfával kapcsolatosan fogalmazta meg véleményét, az áfa kulcs csökkentését és a be nem hajtható számlák után befizetett áfa visszaigénylésének lehetőségét szorgalmazva.
 3. A Magyarországon profitot termelő négy nagybank egyike arról számolt be, hogy a bankok terheinek további növelése anyacégük Magyarországról való kivonulását eredményezheti. Felhívja a figyelmet, hogy bankjuk profitját Magyarországon helyezné ki újabb hitelekbe, viszont az állami intézkedések rontják eredményeiket, veszélyeztetik a reáliát, vele pedig a banki konszolidációt. Fontosnak tartja továbbá, hogy a bank magyar családok, méghozzá egyre több egykeresős háztartás számára biztosít munkát, így ha a bank tulajdonosa a magyarországi mikroklíma miatt az országból való kivonulásról döntene, több magyar család megélhetése is veszélybe kerülne.
 4. A mérnöki munka „államosításával” kapcsolatos aggodalmak eloszlatására egyértelmű választ várnak a mérnöki tevékenységet folytató cégek a szabályozás részleteivel kapcsolatban.
 5. A kérdőívet kitöltő egyik cég a rezsicsökkentés vállalkozásokra gyakorolt negatív hatásait emeli ki, véleménye szerint ugyanis a rezsicsökkentés árát a vállalkozások fizetik meg, a kormány nem fordít elég figyelmet a vállalkozások rezsidíj csökkentésére.
 6. Egy kereskedelmi lánc tagja az üzletükben megszűnő dohánykereskedelem súlyos hatásaira hívja fel a figyelmet, az ugyanis más áruk forgalmában is óriási visszaesést eredményezett.
 7. „A hazai gazdaság számára nem szerencsés perspektíva a külföldi befektetők idecsábítása, jelentős megrendelések és támogatások számukra való felajánlása. ... Nem tartom szerencsésnek azt sem, hogy jobban bízunk a maguk érdekei szerint hazánkban működő külföldi cégek gazdaságszervező képességeiben, mint a sajátunkban. A tapasztalatainkat elsősorban a kutatás-fejlesztése területén szereztük, amelyeket a <http://innovacio.blog.hu/> fórumon igyekeztünk másokkal is megosztani. Mi továbbra is és valóban hiszünk abban, hogy a kutatás-fejlesztés és az innováció húzhatja ki a gazdaságot a több éve tartó válságból. Jó lenne, ha a politika és a közszféra is partnere lenne a gazdaságnak ebben.”
 8. „A választás éve a finanszírozó szervezetek számára – kezdetektől fogva – bizonytalanságot okoz, mely kihat az üzleti aktivitásukra, hitelnyújtási hajlandóságukra. A forrásközvetítői piac számára ezért az egyik leggyengébb időszak a választás éve szokott lenni.”
 9. „Az alapanyag termelés biztonsága érdekében fontos a mezőgazdasági termelők támogatásának hosszú távú és kiszámítható fenntartása.”

10. Szoftveripari cébként „a gazdaságpolitikai intézkedések cégünk üzleti kilátásaira közvetlen hatással nincsenek, a piaci körülmények számunkra kis mértékben javultak, a közeljövőben kismértékű kapacitásbővítést tervezünk.”

Az atomenergia kérdése a Visegrádi országokban

Januárban Magyarország megállapodást kötött az orosz Roszatom vállalattal a paksi atomerőmű bővítéséről. Ezzel Magyarország minden idők egyik legnagyobb beruházásának elindítása mellett döntött. A paksi bővítés kérdése azóta az egyik legfőbb napirendi pont a közéletben, és a választások közeledtével az ellenzéki pártok oldaláról meghatározó kampánytémává is vált. A következő tanulmány az atomenergiának a régióban, elsősorban a visegrádi országokban betöltött szerepét kívánja körbejárni.

Az atomenergia kérdése a 2000-es évek elejétől kezdve szinte folyamatosan a figyelem középpontjában van Európában. A fukusimai balesetet követően ráadásul több ország kezdett elhatárolódni az atomenergiától, és ez az új dimenzió számos országban komoly politikai konfliktusokat nyitott meg. Németország például – rendkívül komoly vállalással – célul tűzte ki, hogy 2022-ig bezáratja összes atomerőművét. A jelenlegi politikai helyzetben Európában tartózkodik az atomenergiától Ausztria, Görögország, Írország, Liechtenstein, Luxemburg, Málta és Portugália is. Franciaország, az Egyesült Királyság, Finnország, Spanyolország és Svédország ugyanakkor továbbra is kitart az atomenergia mellett.

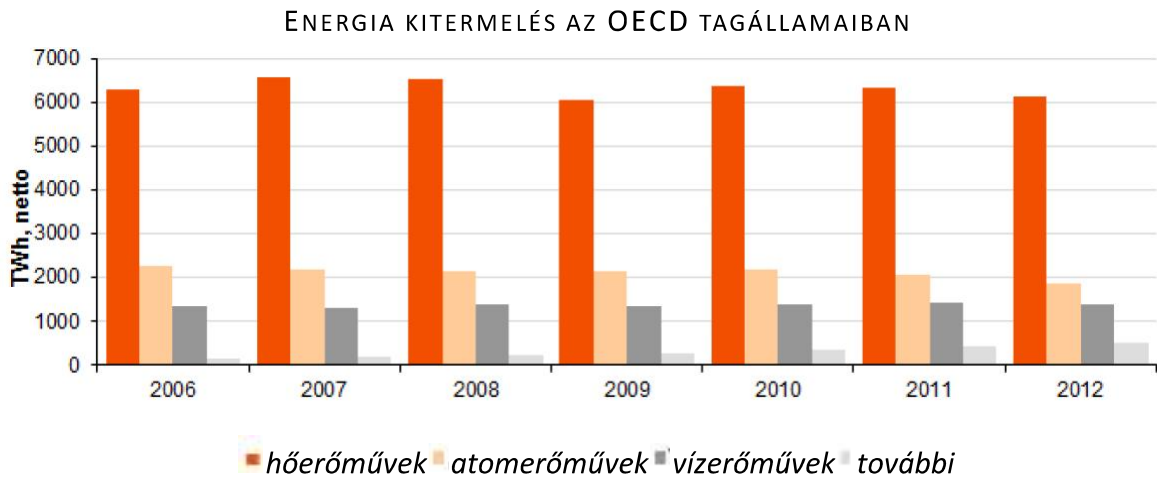
Infobox

A világon jelenleg összesen kb. 432 atomreaktor üzemel 30 országban. Ebből 100 az Egyesült Államokban, 58 Franciaországban, 50 Japánban és 33 Oroszországban. Ezek az erőművek a világon kitermelt elektromos energia 13 százalékát állítják elő. Jelenleg 68 reaktor van épülőben világszerte, ebből 26 Kínában épül, 10 Oroszországban és 7 Indiában. További 162 reaktor építését tervezik a közeljövőben.¹⁰

Az atomenergia a V4 országokban is hangsúlyos, stratégiai jellegű politikai kérdés. Jelenleg Franciaországban, Finnországban és Szlovákiában, Romániában és Bulgáriában is folynak építkezések. Az ugyanakkor valamennyi beruházással kapcsolatos belpolitikai visszhangot vizsgálva megállapítható, hogy egy ilyen horderejű döntés meghozatala az energetikai és környezetvédelmi kérdéseken kívül politikai tekintetben is érzékeny téma, mint ahogy ez Pakssal kapcsolatban idehaza is tapasztalható.

¹⁰ Az IAEA, WNA és az OECD adatai szerint

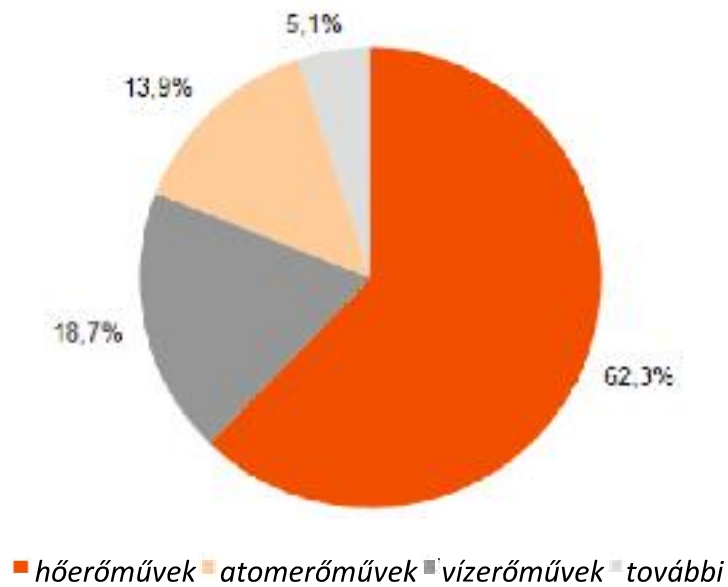
1. ÁBRA

(forrás: IEA)

2. ÁBRA

ELEKTROMOS ÁRAMTERMELÉS AZ OECD TAGÁLLAMAIBAN (2012)

(forrás: IEA)

Visegrádi országok

2013-ban a V4-es országok államfői megegyeztek az ukrán államfővel, hogy az európai atomerőműveket biztonságosabbá kell tenni, nem pedig likvidálni, ezért első sorban a K+F területekre kell koncentrálni a befektetések terén. Ezt követően a V4 országok megerősítették pro-nukleáris álláspontjukat, és felszólították az Európai Uniót, hogy ne határozzon meg nukleáris energetikai irányelvet, mivel úgy gondolják, hogy egy ország elsődleges energiaforrását ne Brüsszel határozza meg.

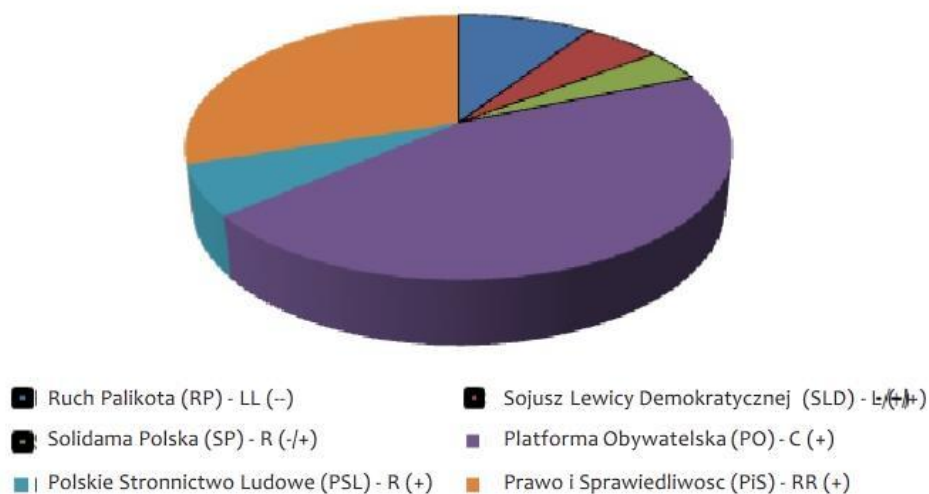
Lengyelország

Lengyelország energiamixéből az atomenergia teljesen hiányzik, mert atomerőmű nem működik az országban. A bruttó elektromos áramtermelés 86,6 százalékát szilárd tüzelőanyagok (főként a szén), 7,3 százalékát a megújuló energiaforrások, 4,1 százalékát földgáz, 1,8 százalékát kőolaj- és petróleum termékek, valamint 0,2 százalékát további energiaforrások alkotják. Európa legnagyobb széntartalékai az országban találhatók (14 milliárd tonna), az energiaszükségletek döntő részét szénégetésből fedezik.¹¹ A kormány és a miniszterelnök 2007 óta erősen kampányol az atomenergia mellett, ami lehetőséget biztosíthat az energiaforrások diverzifikálására. A lengyel Gazdasági Minisztériumban 2009-ben készült is egy riport, és a nukleáris energiát találta a szén-dioxid kibocsátás csökkentésének leghatékonyabb módjának.¹² Ennek értelmében a kormány legalább két atomerőmű építését terjesztette elő, és a projekttel a PGE-t, az ország legnagyobb állami kézben lévő energiaellátóját bízta meg. A jelenlegi ambíciók szerint tehát az elektromos energiaellátás 15 százalékát atomenergiából biztosítanák, lehetővé téve a 86,6 százalékos szénégetés 60 százalékra csökkentését 2030-ig. Előreláthatólag Oroszország sem technológiai, sem finanszírozási szempontból sem jutna szerephez a projektben. Minden bizonnyal Franciaország segíti majd Lengyelországot az atomenergia-projektben. Ezt követően a PGE a francia állam többségi tulajdonában lévő EdF-fel is megállapodást kötött, miszerint az EdF – a szintén a francia állam többségi tulajdonában lévő Areva-val – közösen vizsgálja a francia nukleáris technológia átültetésének lehetőségét.

¹¹ Európai Bizottság, 2012, Energy Markets in the European Union in 2011

¹² <http://www.world-nuclear.org/info/Country-Profiles/Countries-O-S/Poland/>

3. ÁBRA LENGYEL PÁRTOK AZ ATOMENERGIÁRÓL

(-): ellenzik, (+): támogatják, (-/+): megoszlik, LL: baloldali párt, R: jobboldali párt,

(forrás: Leszek Jesien és Łukasz Tolak elemzése, Baltic Sea Policy Briefing 4/2013)

Pártpolitikai szinten a lengyel parlamenti pártok közül a baloldali RP (Palikot Mozgalma), a szintén baloldali SLD (Baloldali Demokrata Szövetség), és a jobboldali SP (Solidarna Polska) ellenzi, míg a többi párt, beleértve a kormánypártokat és a radikális, ellenzéki Jog és Igazságosság (PiS) pártot, az atomenergia mellett van. 2013-ban a párt be is jelentette, hogy népszavazást fog indítványozni az alsóházban, azonban a kezdeményezés konkrét időpontjáról még nincs pontosabb információ. Szerintük a lakosság hivatott döntést hozni az atommal kapcsolatos ügyekben. A lengyel választók is megosztottak a témában. Egy 2012-kutató 56 százalékos támogatottságot mutatott ki az atompromóciós program után, míg egy 2011. áprilisi felmérés szerint a lakosság 53 százaléka ellenzi az atomprogramot.¹³ Donald Tusk miniszterelnök azonban megerősítette, hogy nem adja fel atomterveit. Ezzel párhuzamosan Tusk, főleg politikai megfontolásból, kitart a szénbányászat mellett. A lengyel atomenergia tervek megítélése Oroszország és Németország részéről sem túlzottan támogatott. Németország főleg biztonsági okokból kritizálja a lengyel terveket, Oroszország pedig nyilvánvalóan azért kritikus, mivel eddig nem kaptak lehetőséget a lengyelországi atomerőmű-építésben történő részvételre. Mindez ráerősíthet a hagyományosan konfliktussal terhelt orosz-lengyel kapcsolatra, illetve az oroszok baltikumi tervei összeütközésbe kerültek a lengyel atomenergia-ambíciókkal. Az orosz BNPP atomprojekt ugyanis így elesik egy lényeges piactól, és ezzel kivitelezhetetlenné válik. A BNPP egy

¹³ <http://www.world-nuclear.org/info/Country-Profiles/Countries-O-S/Poland/>

kalinyingrádi atomerőmű megépítését jelenti, melynek különlegessége abban rejlik, hogy olyan külföldi befektetőket igényel, akik a befektetéssel együtt exportpiacot is hoznak a projektbe. Mivel a kalinyingrádi hőerőmű hamarosan elkészül, a térség energetikailag önellátóvá válhat. Oroszország e forrásokkal elsősorban Németországot, a balti államokat és Lengyelországot célozná meg, mely országok előreláthatólag energiahiánnyal küszködnek majd a közeljövőben.

Csehország

Csehország területén két atomerőmű működik, Temelínben és Dukovanyban. Ezek az erőművek a 2010-es adatok szerint az elektromos áramtermelés 32,7 százalékát biztosítják. A 2012 novemberében Petr Necas kormánya által elfogadott nemzeti energiastratégia értelmében két új reaktor épülne Temelínben és egy Dukovanyban, ezzel 2040-re az atomenergia fedezné az elektromos áramellátás legalább felét. A temelíni bővítést 2025-re fejeznék be, míg a Dukovany erőmű új reaktora 2040-re termelne elektromos áramot. A temelíni beruházás 2008-ban került napirendre, és a projekttel megbízott CEZ 2009-ben írta ki a pályázatokat. Az eredetileg három pályázó közül, már csak kettő verseng, a Westinghouse vezette amerikai-japán (Toshiba Corp.) konzorcium és a Roszatomhoz tartozó Atomstroyexport vezette orosz-cseh MIR 1200 konzorcium (Škoda JS / Atomstroyexport / OKB Hidropress).¹⁴ 2012 októberében jelentette be a CEZ, hogy a francia Areva pályázata technikai és jogi hiányosságok miatt nem felel meg. A jelenlegi helyzetben fontos a köztársasági elnök véleménye is, mivel a politikai botrányokat és a belpolitikai válságot követően a köztársasági elnök szerepe jelentősen megerősödött. Zeman államfő egyértelműen atompárti, várhatóan a cseh-orosz konzorciumot fogja támogatni. Ennek ellenére ő és Jiri Rusnok jelenlegi kormányfő is mind többször hangsúlyozzák, hogy ők nem fognak a temelíni projektben döntést hozni. Nem különösebben meglepő, hogy a többi V4-es ország hasonló tervei mellett, a temelíni projekt is erős kritikát kap Ausztriától és Németországtól.

Szlovákia

A szomszédos országban jelenleg két atomerőmű működik, Mohi és Jaslovské Bohunice mellett, melyek a szlovákiai áramtermelés 52,4 százalékát biztosítják. Az atomenergia mellett, a megújuló energiaforrások 22,7 százalékkal, a szilárd tüzelőanyagok 12,8

¹⁴ <http://www.world-nuclear.org/info/Country-Profiles/Countries-A-F/Czech-Republic/>
<http://www.powerengineeringint.com/articles/2013/07/czech-political-crisis-sees-temelin-expansion-delayed.html>
<http://blogs.ft.com/beyond-brics/2013/07/23/cez-to-delay-nuclear-contract-in-czech-political-crisis/#axzz2pEm3RKT5>

százalékkal, a földgáz 9,8 százalékkal és további energiaforrások 2 százalékkal alkotják a bruttó elektromos áramtermelést.¹⁵ Említésre méltó a környezetvédelmi szempontok figyelembe vétele, az utóbbi évben Szlovákia 1,7 százalékkal csökkentette a széntüzelésű áramtermelést, valamint csekély mértékben ugyan, de növelte a megújuló energiaforrások kiaknázását: 1,2 százalékkal több energiát termelt vízerőművekben, illetve 0,9 százalékkal több energiát nyert napelemek által az előző évekhez képest. Mindkét atomerőmű az SE (Szlovák Elektromos Művek) birtokában van. Az SE a szlovákiai energiaellátás 82 százalékát biztosítja,¹⁶ ezzel a legnagyobb energiaszolgáltató Szlovákiában. Az SE 66 százaléka az olasz energiaóriás, az Enel SpA, kezében van, míg 34 százalékos részesedést az állami privatizációs ügynökség (FNM) birtokolja.¹⁷

¹⁵ Európai Bizottság, 2012, Energy Markets in the European Union in 2011

¹⁶ <http://www.seas.sk/sk/spolocnost/o-nas/energetika-na-slovensku>

¹⁷ <http://www.seas.sk/sk/spolocnost/o-nas/slovenske-elektrarne>